

Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Yararlanabileceği Sosyal Yardımlar: Bu Yardımlara İlişkin Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Zeynep Aca

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, zaca@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3399-5310

Özet

Çalışmada aile içi şiddet mağduru kadınların yararlanabileceği sosyal yardımlar ele alınmıştır. Bu sosyal yardımların kaynağını 6284 sayılı 2012 tarihli Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu, 3294 sayılı 1986 tarihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, 2828 sayılı 1983 tarihli Sosyal Hizmetler Kanunu, 5216 sayılı sayılı 2004 tarihli “Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı 2005 tarihli Belediyeler Kanunu oluşturmaktadır. Belirtelim ki çalışmada bu kanunlardan kaynaklanan sosyal yardımlardan hangilerinin doğrudan hangilerinin dolaylı olarak aile içi şiddet mağduru kadınları hedeflediği detaylandırılmıştır. Ayrıca sosyal yardımların aile içi şiddet mağduru kadınlara ulaştırılmasında mevzuat ve uygulamadaki farklılıklar, mevzuatların içe içe geçtiği durumlar ele alınmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada bu yardımların aile içi şiddet mağduru kadınların yaşadıkları sorunları çözme kapasitesi de ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, Şiddet Mağduru Kadın, Sosyal Yardımlar.

Social Assistance Eligible to Women Victims of Domestic Violence: An Evaluation Of These Assistance

Abstract

The study discusses available social assistance for domestic violence victims. These social assistances are constituted of Law No. 6284 on the Protection of the Family and Prevention of Violence Against Women dated 2012, the Social Assistance and Solidarity Promotion Law No. 3294 dated 1986, the Social Services Law No. 2828 dated 1983, the Metropolitan Municipality Law No. 5216 dated 2004, and the Municipalities Law No. 5393 dated 2005. It should be noted that the study, is detailed on which of the social assistances stemming from these laws directly or indirectly target women who are victims of domestic violence. It also highlights differences in legislation and practice in the delivery of social assistance to women who are victims of domestic violence and situations where legislation is intertwined are discussed. Furthermore, the study also examines the capacity of these social assistances to solve the problems experienced by women who are victims of domestic violence.

Key Words: Domestic Violence, Women Victims of Violence, Social Assistance.

Giriş¹

Her zaman insan deneyiminin bir parçası olan şiddet dünyanın yer yerinde yaşanmaktadır. Her yıl bir milyondan fazla insanın şiddetten kaynaklı hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Dünya çapında genel olarak özellikle 15-44 yaş arası insanlar için önde gelen ölüm nedenleri arasında şiddetin yer aldığı ileri sürülmektedir (WHO, 2002).

Şiddet şemsiye bir kavram olduğundan şiddete ilişkin evrensel bir kavramsallaştırma mümkün olmamakla birlikte Dünya Sağlık Örgütü'nün kavramsallaştırması en çok kabul görendir. Buna göre şiddet; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği veya yoksunlukla sonuçlanan ya da bunlarla sonuçlanma olasılığı yüksek olan, kişinin kendisine, başka bir kişiye, bir grup veya topluluğa karşı, tehdit edici ya da fiili veya kasıtlı olarak 'fiziksel güç' ya da 'güç kullanı' mıdır (WHO, 1996). Kavramsallaştırmayla şiddetin kasti olduğu ve "fiziksel güç ya da güç kullanımı" ibaresiyle ihmal ve her türlü fiziksel, cinsel ve psikolojik istismarın yanı sıra intihar ve diğer kendine zarar verici eylemlerinde şiddet olgusu içinde değerlendirildiğini göstermektedir. Ayrıca kavramsallaştırma psikolojik zarar, yoksunluk ve gelişim bozuklukları da dahil olmak üzere çok çeşitli sonuçları kapsamaktadır (WHO, 2002). Şiddet maruziyetine göre ise; kadınlara, çocuklara, yaşlılara, belli bir gruba yönelik vb. olabilmektedir. Şiddet maruziyeti yaşayanlar duygusal, cinsel, ekonomik, psikolojik gibi bir ya da birkaç şiddet türünü bir arada deneyimleyebilmektedir (Polat, 2016).

Mevcut çalışmanın öznesi aile içi şiddet mağduru kadınlardır. Ancak kadına yönelik şiddet kavramının ayrıca detaylandırılması gerekir. Kadına yönelik şiddet hem uluslararası hem de ulusal hukuk metinlerinde yer alan hukuki ve kamusal niteliğe sahip olan bir meseledir. Bu anlamda kadına yönelik şiddet uluslararası belgelerden hareketle kavramsallaştırılabilir. Örneğin 1993 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde şiddet, özel ve kamusal alanda meydana gelen, fiziksel, cinsel ya da psikolojik ızdırap veya zarar veren ya da verebilmesi muhtemel olan cinsiyete dayalı uygulama, eylem veya bu şekildeki eylemlere dayalı olarak zorlama, tehdit etme ya

1 Bu çalışmaya katkı sunarak mevzuat ve uygulama arasındaki farklılıkları anlamama yardımcı olan çok değerli meslek elemanları Ayşe Erkinpay Baskın'a, Ayşen Gündüz'e, Burcu Atilla'ya, Hürü Akalın Solmaz'a ve Yavuz Selim Kaymakçı'ya teşekkürü bir borç bilirim.

da keyfi olarak özgürlükten menetme şeklinde kavramsallaştırılmıştır (United Nations, 1993). Benzer bir tanımlama 2012 tarihli 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’a ilham kaynağı olan ve Türkiye’de imzalanan İstanbul Sözleşmesi’nde de yapılmış (m. 3/a), sözleşmede bu şiddetin toplumsal cinsiyetten kaynaklı olduğuna dikkat çekilmiştir. Diğer yandan genel olarak kadının yakından ilişki içinde olduğu erkeklerce uygulanan kadına yönelik şiddet; cinsiyete dayalı şiddet, eril şiddeti, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, aile içi şiddet/ ev içi şiddet veya erkek şiddeti gibi farklı şekillerde (Yüksel-Kaptanoğlu, 2020, s. 10) ve daha dar kapsamda kavramsallaştırılmaktadır. Mevcut kavramsallaştırmalar kadına yönelik şiddetle mücadele alanına (Ülker, 2020) veya ele alınan konunun niteliğine bağlı olarak şekillenmektedir (Aca, 2021). Çalışmanın konusunu oluşturan aile içi şiddet; aile üyelerinden biri ya da birkaçı tarafından kadına yönelik, kadının hayatını, bağımsızlığını veya fiziksel ya da psikolojik bütünlüğünü tehdit eden, kişilik gelişimine ve kişiliğine ciddi boyutlarda zarara yol açan eylem ya da ihmal şeklinde kavramsallaştırılabilir (Kitiş ve Bilgici, 2007). Burada ayrıca aile kavramının sınırlarının da belirlenmesine ihtiyaç vardır. En geniş kavramlaştırmayla aile eşler ve çocukların yanı sıra aynı evde yaşayan; evlilik ve hısımlık ilişkisiyle oluşan kurumu ifade eder (Akıncı, 2004). Bu anlamda kadının kocası, annesi, babası, ağabey, abla, kardeşleri, çocukları, kaynata, kaynana, kayın, elti, görümce, hala, amca, dayı teyze, yeğen gibi kişilerden şiddet görmesi aile içi şiddet olarak değerlendirilmelidir. Diğer yandan evlilik birlikteliği dışında aynı hanede yaşayan partnerlerde bu çalışma kapsamının konusunu oluşturmaktadır. Boşanmış ve aynı hanede yaşamayan koca ile aynı hanede yaşamayan partner de bu kapsamda görülmelidir. Bu şekildeki bir yaklaşım doğrudan kadına yönelik şiddeti hedefleyerek yürürlüğe konulmuş 6284 sayılı Kanun’un amacı ve düzenleniş şekline de uygun düşmektedir (Yağcıoğlu, 2017). Çalışmanın konusunu aile içi şiddet mağduru kadınların yararlanabileceği sosyal yardımları oluşturduğundan son olarak sosyal yardım kavramının içeriği de belirlenmelidir. Sözlükteki anlamıyla sosyal yardımlar; “*yoksul kimselere yiyecek, giyecek, yakacak, sağaltım ve ilaç sağlanarak yapılan karşılıksız yardımı*” ifade eder (Püsküllüoğlu, 2012). Bir arada yaşam sürdürmenin ve toplumsal yaşamın bir sonucu olarak ortaya çıkan sosyal yardımlar (Alper, 2016), yardım sunulan kişilere ayni, nakdi, geçici ve süreli olarak verilebilmektedir (Kutlu, 2015). Sosyal yardımlar yerel otoriteler, kişiler, hayır kurumları ve devlet eliyle sunulabilmektedir

(Aca, 2020). Çalışmanın konusunu oluşturan sosyal yardımlar; kamusal sosyal yardımlardır. Bu yardımlar genel olarak kaynak tespitine dayalı olarak sunulmakta, bunlar genel yardım, bağlı yardım, kategorik yardım ya da sosyal sigortanın bir parçası niteliğinde olabilmektedir. Kamusal yardımların kişilere ulaştırılması sorumluluğu devlettedir. Kamusal sosyal yardımlar evrensel nitelikte; kişilerin gelir ve istihdamlarından bağımsız olarak ya da beklenmeyen bir durumun oluşması halinde sosyal sigorta kapsamında çalışma hayatıyla bağlantılı bir şekilde veya muhtaçlık testine dayalı olarak kişilere ulaştırılmaktadır (Gough, 2008).

Türkiye’de kadınlar sıklıkla şiddete maruz kalmaktadır. Bu maruziyet birden çok nedenden kaynaklanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin bu çoklu nedenlerine yer vermek (Aca, 2021)² çalışmanın kapsamı dışındadır. Ancak kadınlara ilişkin bazı istatistiki bilgilerle kadınlara ilişkin bir genel görünüm çizilerek neden kadınların sıklıkla şiddet mağduru olduğuna ilişkin bir fikir oluşturulabilir. TÜİK’in toplumsal cinsiyete ilişkin son istatistiklerine göre Türkiye’de toplam nüfus 85.279,553’tür. Bu nüfusun 42.704,112’sini erkekler, 42.575,44’ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Eğitim seviyelerine göre ilkökul mezunu erkeklerin oranı %19,4 iken kadınlarda bu oran %25,6’dır. Ancak eğitim seviyesi kadınlar için yukarıya doğru düşmektedir. Örneğin ilk öğretim, orta okul veya dengi okullardan mezun olanların oranı erkeklerde %27,4 iken, kadınlar için bu oran %22,5’tir. Lise veya dengi okullardan mezun olanların oranı ise erkeklerde %25,3, kadınlarda %19,6’dır. Yüksek öğretimde de durum benzerdir. Erkeklerin %18,5’, kadınların %16,7’si bir yüksek öğretim kurumundan mezundur (TÜİK, 2022). İş gücü istatistiklerine gelince, 15 ve daha yukarı çalışma çağındaki nüfus 64.679’dur. Bu nüfusun 34.334’ünü iş gücü oluşturmaktadır. Erkeklerin iş gücüne katılma oranı %71,4, kadınlarınki ise %35,1’dir. Erkeklerin istihdam oranı %65,9, kadınlarınki %30,4’tür. Evlenme ve aile içi sorumluluklara ilişkin istatistikler incelendiğinde ise; kadınlar erkeklere nazaran daha küçük yaşta evlenmektedir. Örneğin 2022’de 16-19 yaş aralığında evlenen erkeklerin oranı %1,35 iken, kadınlarda bu oran %11,2’dir. Benzer şekilde 20-24 yaş aralığında yer alan erkeklerin evlenme oranı %23,6 iken, kadınlarda ise bu oran %38,7’dir. Diğer yandan tüm kategorilerde ev işleri %85,3’le kadın işi olarak görülürken, örneğin

2 Bu yöndeki kapsamlı bir çalışma için bkz. Aca, Z. (2021), “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasının Önündeki Engeller: Türkiye Özelinde Bir Değerlendirme”, Güncel Sosyal Politika Tartışmaları, Editör: F. Altun, F. (s. 189-210), Gazi Kitabevi, Ankara.

faturaların ödenmesi %74,1 gibi ekonomik sorumluluklar erkek işi olarak kabul edilmektedir (TÜİK, 2023). Diğer yandan toplumsal cinsiyet istatistiklerinde kadına yönelik şiddet konusunda güncel veri mevcut değildir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nce 2008 ve 2014'te gerçekleştirilen Türkiye Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'nın 2020'de yapılması gereken araştırması gerçekleştirilmemiştir (Aca, 2021). Dolayısıyla kadına yönelik şiddete ilişkin en güncel veri 2014 yılına ilişkindir. Buna göre hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların Türkiye ortalaması %36, duygusal şiddet %44, cinsel şiddet %12 ve ekonomik şiddet ortalaması ise %30'dur (HÜNEE, 2015). Fiziksel şiddetin en bariz hali olan kadın cinayetlerine ilişkin ise TÜİK verilerinde bir kod mevcut olmadığı gibi, öldürülen kadınların demografik bilgilerine ve sosyal verilerine yönelik de bir veri kamuoyu ile paylaşılmaktadır (Çavlin, 2020). Kadın cinayetlerine ilişkin veriler Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun anıt sayacından; basına yansıyan ölümlerden hareketle derlenmekte- takip edilebilmektedir. 2023'te öldürülen kadın sayısı 335'tir³ (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023). Burada paylaştığımız göstergeler bile kadınların toplumdaki dezavantajlı konumlarını anlama bakımından önemli ip uçları sunmaktadır. Bu anlamda kadınların sorunlarının görünürlüğünü artırmak için akademik çalışmaların hız kesmeden yapılması gerekmektedir. Bu hedef doğrultusunda mevcut çalışma, aile içi şiddet mağduru kadınların yararlanabileceği sosyal yardımları ele alarak bu alandaki mevzuat ve uygulamadaki karışıklığa, mevcut yardımların aile içi şiddet mağduru kadınları doğrudan hedefleyip hedeflemediğine ve bu yardımların kadınların yaşadıkları sorunları çözmeye kapasitesine ışık tutmaya çalışacaktır.

1. Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Yararlanabileceği Sosyal Yardımlar

Bu bölümde aile içi şiddet mağduru kadınların yararlanabileceği sosyal yardımlara yer verilecektir. Bu anlamda ele alınacak sosyal yardımların kaynağını 6284 sayılı 2012 tarihli Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu, 3294 sayılı 1986 tarihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, 2828 sayılı 1983 tarihli Sosyal Hizmetler Kanunu, 5216 sayılı sayılı 2004 tarihli "Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı 2005 tarihli Belediyeler Kanunu oluşturmaktadır. Çalışmanın ilerleyen sayfalarından da anlaşılacağı üzere bu kanunlar kapsamındaki

3 Bu kitap bölümünün kaleme alındığı dönem itibarıyla rakam budur.

sosyal yardımlardan sadece 6284 sayılı Kanun kapsamındakiler doğrudan aile içi şiddet mağduru kadınları hedeflemektedir. Diğerleri ise dolaylı olarak aile içi şiddet mağduru kadınları hedeflemektedir. Diğer yandan uygulamada bazı mevzuatların iç içe uygulandığı durumlar söz konusu olabilmekte; örneğin 6284 sayılı Kanun'da yer alan barınma yerinin sağlanmasının kanunda belirtilen sınırları aşarak farklı şekilde uygulandığı durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu farklılaşan uygulamalara da yeri geldikçe değinilecektir.

1.1.6284 Sayılı Kanun Çerçevesince Alınabilecek Sosyal Yardımlar

Aile içi şiddet mağduru kadınların doğrudan yararlanabileceği sosyal yardımlar 6284 sayılı Kanun'a dayanarak çıkarılmış 6284 sayılı Ailenin korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin⁴ 3. bölümünde, madde 6 ve devamında koruyucu tedbir kararları çerçevesinde düzenlenmiştir. Koruyucu tedbir kararı, *kanun kapsamında belirtilen merciler tarafından korunan kişi hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı* ifade eder denilmektedir (Yönetmelik-m. 3-1/k). Koruyucu tedbir kararları mülki amir (vali ya da kaymakam), hâkim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk kuvvetleri tarafından verilebilmektedir (Yönetmelik-m. 3-1/c). Koruyucu tedbirler kural olarak geçici olarak hukuki koruma sağlarlar. Kanunda belirtilen mercilerce hükmedilebilirler ve mercinin ön gördüğü süre boyunca geçerli olurlar (Günay, 2012; Akçaal, 2013). Bir tür kamusal koruma niteliğinde olan koruyucu tedbirlerle devlet bir taraftan şiddeti önlemeyi, bir taraftan da pozitif hukuki yükümlülüklerini yerine getirmeyi hedeflemektedir (Düğmeci ve Gürsel, 2019). Belirtelim ki 6284 sayılı Kanun'la her ne kadar hem özel hem de kamusal alanda kadına yöneltilen şiddet kapsama alınmış olsa da (6284/3/1/m) genel olarak koruyucu tedbir kapsamındaki sosyal yardımlar aile içi şiddet mağduru kadınlara yöneliktir ve aile bireylerinin kimlerden oluşabileceği yukarıda detaylandırılmıştır. Koruyucu tedbirler çerçevesinde şiddet mağduru kadınların yararlanabileceği sosyal yardımlar; 'barınma yerinin sağlanması (Yönetmelik/m. 7)', 'geçici maddi yardım (Yönetmelik/m. 8)' ve çocuğu olan şiddet mağduru kadınlar için 'kreş imkânı sağlanması (Yönetmelik/m. 11)' şeklindedir.

1.1.1.Barınma Yerinin Sağlanması

6284 sayılı Kanuna istinaden çıkarılan Yönetmelikte madde 7’de barınma yardımının ne şekilde olacağı detaylandırılmıştır. Buna göre Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı barınma yerlerinin yetersiz kalması halinde mülki amir, acil durumlarda ise kolluk kamu kurum ve kuruluşlarına ait yurt, sosyal tesis ve benzeri yerlerde aile içi şiddet mağduru kadının ve *varsa beraberindeki çocuklarının* güvenli bir yere nakli sağlanıncaya kadar barındırılması kayıt altına alınmıştır. Mağdurun ve beraberindekilerinin iâşe giderleri Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)’e aittir. Barınma yerlerine kabul için bir şart aranmamakta olup bu kararın kolluk kuvvetlerince alınması halinde aile içi şiddet mağduru kadının ve varsa beraberindeki çocukları ŞÖNİM’e ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde ise giderleri bakanlık bütçesinden karşılanmak üzere geçici olarak barınma yeri sağlanır. Belirtelim ki uygulamada bürokratik adımların hızlıca aşılması adına bu giderlerin sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından (SYDV) karşılanması durumları yaygındır. Zira ŞÖNİM’in yaptığı ödemede vakıfların yaptığı ödemede bakanlık bütçesine ait olduğu için bu mümkün olabilmektedir. Ayrıca vakıfların mütevelli heyetinin başkanları kaymakamlardır. Kaymakamlar da valiliğe bağlı olarak çalıştığından bu şekilde bir uygulama mümkün olabilmektedir. Diğer yandan bu tedbir kararına hâkimde hükmedebilir (Günay, 2012; Karınca, 2021). 6284 sayılı Kanun’un m. 4/1 buna imkân vermektedir. Bu barınma yerinin sağlanması bir koruyucu tedbir kararı kapsamındadır ve tedbir kararları kural olarak bir defada en fazla altı ay süreyle verilir ve bu süre gerekli hallerde uzatılabilmektedir (Yönetmelik-30/2). Kanaatimizce bu sürenin mümkün olduğunca kısa tutularak aile içi şiddet mağduru kadına ve beraberindekilere en kısa sürede uygun bir barınma yerinin sağlanması gerekir. Ayrıca belirtelim ki 6284 sayılı Kanunun ve Yönetmelik hükümlerinden anlaşıldığına göre böyle bir yardımın kişilere sunulmasında kadına ilişkin bir gelir kriteri de aranmamaktadır. Ancak ekonomik koşulları elverişli olmayan ya da halihazırda ekonomik imkanlarından mahrum kalan kadınlar bu tarz uygulamalardan kanaatimizce daha çok yararlanmaktadır.

Diğer yandan uygulamada barınma yerinin sağlanması; 3294 sayılı Kanun ve 5216 ve 5393 sayılı Kanunlardan hareketle bir ev kurma şeklinde de olabilmektedir. Daha çok barınma yardımı olarak anılan uygulamaya ilişkin olarak bakanlığın sitesinde sığınma evlerinden kendi

istekleriyle ayrılan ve 12 yaş üstü erkek çocuğu veya engelli çocuğu olan kadınlara sosyal hizmet il müdürlükleri ve sosyal yardımlaşma vakıfları aracılığıyla ev eşyası ve kira giderlerinin karşılanması noktasında da destekler sunulduğu belirtilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023a). Uygulamada bu kapsam daha geniştir. Örneğin aile içi şiddet mağduru kadın sığınma evine gitmeden ve engelli ya da 12 yaş üstü erkek çocuğu olmadan da bunu talep edebilmektedir. Böyle bir durumda sosyal hizmet meslek elemanları kaynakları harekete geçirerek mağdura bir ev açma girişiminde bulunabilmektedirler. Buna binaen mağdur kadına kira yardımı ve ihtiyaca göre ev eşyalarının temini belediye, sosyal yardımlaşma vakıfları ve valilik aracılığıyla sağlanmaktadır. Ancak bu şekildeki barınma yardımı uygulamada çok yaygın değildir. Bu uygulamanın yaygın olmamasında kanaatimizce barınma yardımının maliyeti bir etmendir. Diğer yandan özellikle barınma yardımında sosyal yardımlaşma vakıflarının devreye girmesi halinde muhakkak aile içi şiddet mağduru kadına yönelik bir sosyal inceleme yapılmakta ve kadının muhtaçlık derecesi anlamaya çalışılmaktadır. Burada belirtilmesi gereken bir başka husus kadının kimlik bilgilerine ilişkin gizlilik kararı olması halinde de kadına yönelik bir sosyal inceleme yapılmakta ancak bu inceleme raporu kayıtlara girmemektedir. Ayrıca barınma yardımında sosyal yardımlaşma vakıflarının devreye girmesi halinde aile içi şiddet mağduru kadına sunulacak barınma yardımının miktarına (buna kira yardımı diyebiliriz) ve süresine mütevellî heyetinin taktirinde olmaktadır. Bu uygulamaya ilişkin belirtilmesi gereken nokta özellikle 6284 sayılı Kanun'da bu yönde bir hükmün olmaması uygulamada sıklıkla kafa karışıklığına yol açmakta ve çok az sayıdaki şanslı mağdur kadın bu yardımdan yararlanmaktadır. Örneğin mevzuattaki belirsizlikten dolayı bu uygulamadan haberi olmayan bir meslek elemanı aile içi şiddet mağduru kadının bu olanağı kullanma fırsata erişiminin önünde bir engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla bu uygulamanın mevzuatta detaylandırılarak olanakların şeffaf sunulması daha makul olurdu. Zira kadına yönelik şiddete ilişkin en ufak bir ihmal kadını şiddet uygulayanla aynı ortamda yaşama mahkûm etmektedir. Ayrıca devletin, sosyal devlet olmasının bir ilkesi gereği mevcut olanakları daha şeffaf ve kafa karışıklığına yer vermeyecek şekilde detaylandırması beklenir. Diğer yandan kanaatimizce bu şekildeki barınma yardımından genel olarak muhtaç olan kadınların ve can güvenliği nedeniyle kimliğini gizleyen veya yeni bir kimlikle yaşamaya başlayan haliyle kendi ekonomik kaynaklarını kullanma imkânı olmayan kişiler daha çok yararlanmaktadır.

1.1.2.Geçici Maddi Yardımın Sağlanması

6284 sayılı Kanunun m. 3.-1/b'de diğer kanun kapsamındaki yardımlara ilişkin haklar saklı kalmak üzere mülki amirin geçici maddi yardıma hükmedebileceği kayıt altına alınmıştır. Belirtelim ki aile içi şiddet mağduru kadınların Türkiye'de en temel sorunlarından biri ekonomik özgürlüklerinin olmamasından dolayı şiddete katlanmak zorunda kalmalarıdır (HÜNE, 2014). Bu bağlamda geçici bir süreyle de olsa kadınların şiddet ortamından uzaklaşarak kendi yaşamlarına yön verebilmeleri için böyle bir sosyal yardım uygulaması hayata geçirilmiştir. 6284 sayılı Kanun'un m. 4/1 gereğince bu yardıma hâkim de hükmedebilir⁵. Kanunun m. 17/1'de, Yönetmelikte ise m. 8/1'de yardımın ne şekilde yapılacağı kararlaştırılmıştır. Buna göre her yıl 16 yaşından büyükler için belirlenen net asgari ücret esas alınarak bunun otuzda biri oranına kadar günlük ödeme yapılacağı kararlaştırılmıştır. Birden fazla kişinin korunması halinde ilave her kişi için günlük ödeme tutarının yüzde yirmisi oranında bir ödemenin yapılacağı kayıt altına alınmıştır. Ayrıca hiçbir şekilde ödenecek tutarın belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemeyeceği de belirtilmiştir. Diğer yandan barınma yerinin korunan kişilere sağlanması halinde ödeme tutarları yüzde elli oranında azaltılacağı da mevzuatta belirtilmiştir. Bu ödemeler bakanlık bütçesinden karşılanır (6284/m. 17/2). Geçici maddi yardımlara ilişkin ödemeler karar verilen süre boyunca devam eder (Yönetmelik/m. 8/4). Ancak tedbir kararların ilk seferde en çok 6 ay verildiği göz önünde bulundurulursa geçici yardımın en çok 6 ay için verilebileceği ve ihtiyaç halinin devam etmesi halince bu sürenin uzatılacağı unutulmamalıdır. Belirtelim ki kanaatimizce bu yardım ekonomik yoksunluk içinde olan aile içi şiddet mağduru kadınların yararlanması hedeflenerek hayata geçirilmiştir. Ancak ekonomik durumu iyi olmasına rağmen hakkında gizlilik kararı verilen ya da kimliğini değiştirmek zorunda kalanlar varsa da kendi mal varlıklarını kullanamayacakları için bu kişilerin de bu yardımdan yararlanması kanaatimizce uygun olur. Kanun ve Yönetmelikte ayrıca yapılan maddi yardımın şiddet uygulayandan tahsil edileceğine ilişkin bir hükme de yer verilmiştir (6284/m. 17/2; Yönetmelik/m. 42/1). Hatta aile içi şiddet mağduru kadının yalan beyanda bulunması ve bunun tespiti halinde yapılan yardımların 6183 sayılı Kanun hükümleri uyarınca tahsil edileceği

5 Hâkimin geçici maddi yardım hükmetmesine ilişkin bir karar için bkz; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, Bireysel Başvuru No. 2014/546, 28.02.2018 tarih ve 30346 sayılı Resmî Gazete.

de hüküm altına alınmıştır (6284/m. 17/3). Yönetmelikte bu düzenlemeye ek olarak aile içi şiddet mağduru kadının yalan beyanda bulunmasından dolayı şiddet uygulayandan tahsil edilen tutarın geri iade edileceği de kararlaştırılmıştır (Yönetmelik, m. 42/3).

Burada asıl önemli olan nokta ise Kanun ve Yönetmelikte bu kadar detaylı bir şekilde düzenlenmiş hükmün uygulamada burada anlatıldığı şekliyle uygulanmamasıdır. Uygulamada aile içi şiddet mağduru kadına geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi halinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları devreye girmektedir. Burada mütevellî heyetinin takdirine bağlı olarak belirlenen miktar ve sürede aile içi şiddet mağduru kadına geçici maddi yardım adı altında yardım yapılmaktadır. Elbette bu yardım aile içi şiddet mağduru kadının muhtaç olması halinde yapılmaktadır ya da bu başlık altında belirtildiği gibi kadının kendi ekonomik imkanlarını kullanmama şartlarının haiz olması halinde yapılması beklenmektedir. Mevzuat ve uygulamanın birbirinden bu kadar farklı olması olağan bir durum değildir. Mevzuat ve uygulama arasındaki farklılığın mevzuatta yapılan düzenlemeyle giderilmesi gerekir. Bu şekilde düzenlemenin devam ettirilmesi halinde özellikle çalışma hayatına yeni girmiş/girecek meslek elemanlarının aile içi şiddet mağduru kadınlara hizmet sunumunda sorun yaşaması olasıdır. Kaldı ki alanda aile içi şiddet mağduru kadınlara uzun sayılabilecek sürelerde hizmet sunan meslek elemanlarının da bu uygulamadan⁶ haberdar olmadığı durumlar tespit edilmiştir. El yordamıyla aile içi şiddet mağduru kadınlara hizmet sunmaya çalışmak onların sahip olduğu haklardan olması gerektiği gibi yararlanamaması ihtimalini gündeme getirmektedir. Özetle az önce de belirtildiği gibi bu konudaki karışıklığın bir an önce giderilmesi zaruridir.

1.1.3.Kreş İmkanının Sağlanması

6284 sayılı Kanunu'na istinaden mülki amirin ve elbette gerekli görüldüğü takdirde kanunun m. 4/1 gereğince hâkimin de hükmedebileceği bir başka sosyal yardım aile içi şiddet mağduru kadının çocuğu için kreş imkanının sağlanmasıdır. Kanunda m. 3/1d'de gerekli hallerde, şiddet mağduru kadının çocuğu/çocukları olması halinde çalışma yaşamına katılımını desteklemek amacıyla dört ay, çalışması halinde ise iki ayla sınırlı olarak on altı yaşından büyükler için belirlenen net aylık asgari

6 Örneğin aile içi şiddet mağduru kadınlarla çalışan bazı meslek elemanlarına “geçici maddi yardım uygulamasının nasıl işlediği sorulduğunda” böyle bir yardımın varlığından haberdar olmadığını belirtenler olmuştur.

ücretin yarısını geçmeyecek şekilde ve belgelendirmek suretiyle bakanlık bütçesinden karşılanacak şekilde kreş imkânı sağlanacağı kayıt altına alınmıştır. Burada gerekli ifadesinin ucu açıktır. İlk durumda aile içi şiddet mağduru kadının çalışma yaşamına girmesinin desteklenmeye çalışıldığı açıktır. Ancak ikinci durumda ise çalışan aile içi şiddet mağduru kadının gelirinin bir kriter olarak alınıp alınmadığı muğlak olmakla birlikte genel olarak geliri belirli bir miktarın altında olanlara uygulanacağı kanaatindeyiz. Diğer taraftan hüküm açık olmadığından takdir çerçevesinde aile içi şiddet mağduru kadının gelirine bakılmaksızın belirli sürelerle bu yardımının uygulanabileceği durumların da olabileceği kanaati oluşmaktadır. Ayrıca kanunda kreş desteği sağlanması süresi noktasında kati bir ifade yer almakla birlikte uygulamada gerekli hallerde bu süre uzatılmaktadır. Kreş imkânı sağlanması tedbir kararı niteliğinde olduğundan, ihtiyaca binaen yeni tedbir kararı alınarak, kadının çalışma yaşamında yer alması halinde 2’şer aylık sürelerle, şiddet mağduru kadının çalışma hayatına katılımı desteklenmesi içinse 4’er aylık sürelerle uzatılabilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023a).

Diğer yandan 6284 sayılı Kanun’la bağlantılı olarak⁷ uygulamada Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri İle Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmeliği’n 50. maddesi de devreye sokulabilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023a). Maddede ücretsiz kontenjan kapsamında sığınma evlerinden bulunan ve ayrılan kadınların çocuklarının bu hizmetten yararlanacağı açıkça belirtilmiştir. Ayrıca maddede “*ekonomik gücü yeterli olmayan ailelerin çocukları*” ve “*tek ebeveyni ile yaşayan çocuklar*” ibareleri aile içi şiddet mağduru kadınların çocuklarının (sığınma evi şartı devreye girmeksizin) bu kreş desteğinden yararlanabilmesinin yolunu açmaktadır.

1.2. 2828 sayılı Kanun Çerçevesince Alınabilecek Sosyal Yardımlar

1983 tarihli 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu çerçevesinde aile içi şiddet mağduru kadının alabileceği sosyal yardımlar dolaylı sosyal yardımlar olarak nitelendirilebilir. Zira bu yardımlar aile içi şiddet mağduru kadınlar hedeflenerek hayata geçirilen sosyal yardımlar niteliğinde değildir. Şartları uygun olan herkes gibi aile içi şiddet mağduru kadınlar da bu sosyal yardımlardan yararlanabilir. Bu kanun kapsamındaki sosyal yardımlar ‘sosyal ve ekonomik destek’ ve ‘evde bakım yardımı’dır. Sosyal

7 Aile içi şiddet mağduru kadın her halükârda 6284 sayılı Kanunu’n konusudur.

ve ekonomik destek doğrudan çocuklar hedeflenerek oluşturulmuş bir yardımdır. Evde bakım yardımı ise kendi başına hayatını sürdüremeyecek derecede engeli olan başkasının bakımına ihtiyaç duyan engelliler hedeflenerek hayata geçirilmiş bir sosyal yardımdır.

1.2.1. Sosyal ve Ekonomik Destek (SED)

Bu yardıma sosyal hizmet merkezleri (SHM) veya her ildeki sosyal hizmetler il müdürlükleri aracılığıyla başvurulabilmektedir ve esasında yukarıda da belirtildiği gibi bu sosyal yardımla çocuklar hedeflenmektedir. Bu yardımla temel amaç; temel ihtiyaçlarını karşılamakta ve hayatlarını asgari seviyede dahi devam ettirmekte güçlük çeken yoksul kişi ve ailelerin çocuklarını kurum bakımına vermeden kendi yanlarında bakımlarını gerçekleştirmeleridir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023b). Bu anlamda her ne kadar bu sosyal yardım aile içi şiddet mağduru kadını hedeflemese de kadının çocuk/çocuklarının olması ve ekonomik yoksunluk içinde olması halinde bu sosyal yardımdan yararlanabilmektedir. Bu yardım kanalıyla aile içi şiddet mağduru kadın çocuğunu/çocuklarını kurum bakımına vermeden kendi yanında bakımını sağlayabilecektir. Sosyal ve ekonomik desteğin ne şekilde verileceğine ve koşullarına ilişkin hükümler 2015 tarihli Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'te düzenlenmiştir⁸. Aile içi şiddet mağduru kadın en fazla iki çocuğu için bu yardıma başvurabilir (SED Yönetmeliği, m. 13/2). Belirtelim ki bu kapsamda verilen sosyal yardım geçici ve süreli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Geçici ekonomik destek ekonomik ve sosyal bir sorunun giderilmesi için yılda bir, zaruri hallerin varlığı halinde en fazla yılda iki kere verilmektedir (SED Yönetmeliği, m. 4/1/f). Bu yardımın miktarı ise yönetmelikte belirtilen usuller çerçevesinde ekonomik destek tutarının en fazla üç katına kadar olabilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023c). Çocuğun eğitim aşamasına bağlı olarak süreli ekonomik desteğin miktarı ise farklılaştırılarak ödenmektedir (SED Yönetmeliği, m. 13/1/a/b/c). Diğer yandan aile içi şiddet mağduru kadının çocuğunun engelli olması ve bundan dolayı evde bakım ödemesi alması halinde süreli ekonomik destekten yararlanması mümkün değildir (SED Yönetmeliği, m. 13/6). Ancak örneğin kadının iki çocuğu varsa ve bunlardan biri engelli diğerleri değilse engelli olmayan bir çocuğu için bu yardımı alabilir. Ayrıca bu yardım önce bir yıllık olarak verilir. Yardımın devam etmesinin uygun görülmesi halinde ise iki yıllık süreler halinde destek süresi

8 RG: 03.03.2015-29284

uzatılabilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023c). Sosyal ve ekonomik destek için sosyal inceleme yapılarak muhtaçlık durumunun belgelenmesi gerekir (SED Yönetmeliği, m. 8). Aile içi şiddet mağduru kadının can güvenliği sebebiyle mahkeme kararıyla adresi ve mernis kayırları gizlenmişse yardımın verilebilmesi şart koşulan ikamet şartına bakılmaksızın bu yardım yapılır (SED Yönetmeliği, m. 19/4).

Belirtelim ki aile içi şiddet mağduru kadın çocuk sahibi ise uygulamada *geçici maddi yardım yerine* SED verilmesi genelde ilk düşünülen sosyal yardım olabilmektedir.

1.2.2. Evde Bakım Yardımı

Evde bakım yardımı engelliler hedeflenerek hayata geçirilmiş bir yardımdır. Amaç engellinin aile ortamından kopmadan bakımının sağlanmasıdır. Bu anlamda bu sosyal yardım da daha önce belirtildiği gibi aile içi şiddet mağduru kadın hedeflenerek hayata geçirilmiş bir yardım değildir. Ancak gerekli koşulların sağlanması halinde bu yardımı aile içi şiddet mağduru kadın almaya hak kazanabilir. Belirtelim ki aile içi şiddet mağduru kadın, engelli çocuk/çocuklara sahip olması halinde bu yardımı alabilir. Diğer yandan engelli anne ve 18 yaş üstü çocuğunun aile içi şiddet mağduru olduğu durumda (bu çocuk annenin bakımını gerçekleştirdiği takdirde) veya anne ve 18 yaş üstü çocuğunun engelli olduğu ve bakımı üstlenen birinin varlığı halindeki örneklere benzer durumlarda da bu yardıma hükmedilebileceği kanaatindeyiz. Evde bakım yardımının koşulları 2023 tarihli Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir⁹. Evde bakım yardımı muhtaçlık kriteri esas alınarak verilmektedir (Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği, m. 5/1/a). Dolayısıyla ekonomik olarak koşulları iyi olmayan aile içi şiddet mağduru kadın bu yardıma başvurabilir. Diğer yandan aile içi şiddet nedeniyle ekonomik imkanlarından mahrum kalan kadınların da diğer gerekli koşulların varlığı halinde bu yardıma başvuru yapabilmesi kanaatimizce uygun olur. *Benzer şekilde yönetmelikte düzenlenmemiş olmakla birlikte aile içi şiddet mağduru kadının mahkeme kararıyla adresi ve mernis kayıtlarının gizlenmesi halinde de bu yardıma başvuru yapabilmektedir.* Evde bakım yardımında muhtaçlık kriteri hesaplaması ise uygulamada şu şekilde yapılmaktadır: Aile içi şiddet mağduru kadın ister kendi ailesine sığınsın, isterse gidecek bir yeri olmadığı için akrabalarından birinin yanına, arkadaşına veya kadına yardım etmek isteyen herhangi

9 RG: 26.05.2023- 32202.

bir kişinin yanına sığınsın her durumda hanedeki tüm kişilerin gelirleri esas alınmaktadır. Ayrıca engelli bir bireye bakmakta iken ve evde bakım almaktayken aile içi şiddet mağduru olan kadın geçici olarak sığınma evine yerleştiği takdirde de bu yardımın verilmesine devam edilmektedir (Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği, m. 5/11). Geçici sürenin ne olacağı aile içi şiddet mağduru kadının durumuna göre şekillenecektir. Sığınma evine ilk kabul maksimum 6 ay süreyle olabilmektedir. Ancak gerekli hallerde kalış süresi yeniden uzatılabilmektedir. Ama nihai olarak sığınma evinde kalma süresinin çok uzun bir süre olmaması beklenmektedir. Yönetmelikte geçici süre lafzına yer verilmesi bu kanaati güçlendirmektedir. Zira halihazırda sığınma evlerinde temel ihtiyaçlar giderilmektedir. Aile içi şiddet mağdurunun hiçbir gelirin olmaması halinde bulunulan ilin koşullarıyla ilgili komisyonun belirlediği oranda kadınlara harçlık verilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023a). Bu anlamda kalış süresinin uzaması halinde kadının bakmakta olduğu engellinin temel ihtiyaçları (bez, mama, tıbbi malzemeler vb.) karşılanarak evde bakım yardımının kesilmesi gibi bir durumun gündeme gelmesi olasıdır. Diğer yandan evde bakım yardımına konu olan engellinin Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen engellilik şartlarını taşıması gerekir.

1.3. 3294 sayılı Kanun Çerçevesince Alınabilecek Sosyal Yardımlar

Aile içi şiddet mağduru kadınların sosyal yardımlara erişiminde bir başka dolaylı sosyal yardımlar 3294 sayılı Kanun kapsamındaki yardımlardır. 3294 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal yardımlar; belli bir muhtaçlık kriteri ile hane geliri esas alınarak, her bir yardıma ilişkin gerekli koşulları sağlayan toplumdaki herkesi hedeflemektedir. 3994 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal yardımlar her ilçede yer alan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kanalıyla yoksul kesimlere ulaştırılmaktadır. Bu anlamda yukarıda 6284 sayılı Kanun kapsamında detaylandırılan ‘geçici maddi yardım’ dışında sosyal yardımlaşma vakıflarından doğrudan aile içi şiddet mağduru kadınlara sağlanan bir sosyal yardım yoktur. Dolayısıyla kural olarak aile içi şiddet mağduru kadın toplumdaki herkes gibi belli şartları taşıması ve muhtaç olması halinde bu kapsamdaki sosyal yardımlardan yararlanabilir.

Aile içi şiddet mağduru kadının alabileceği sosyal yardımlara geçmeden önce genel olarak 3294 sayılı Kanun kapsamındaki yardımların bazı özelliklerinden bahsetmek gerekir. Bu kanun kapsamındaki yardımlar

sürelî ve düzenli merkezi yardımlar şeklinde ikili bir ayrıma sahiptir. Sürelî yardımlar koşulları itibarıyla daha esnek olan ve kısa sürelerle kişilere verilen yardımları ifade eder. Örneğin bu kapsamdaki yardımlara kömür yardımı, gıda yardımı ve barınma yardımları gibi yardımlar örnek olarak verilebilir. Düzenli merkezi yardımlar ise koşulları daha katı olan ve kategorik olarak başvuru yapanı hedefleyen sosyal yardımı ifade etmektedir. Örneğin 2022 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal yardımlar bu gruba girmektedir.

Belirtelim ki aile içi şiddet mağduru kadının kural olarak 3294 sayılı Kanunu kapsamında yürütölmekte olan düzenli ve sürelî yardımlar ile 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki aylıklardan faydalanması mümkündür¹⁰. SYDV’lerde sunulan düzenli yardımlardan bu çalışmanın kapsamına uygun olduğu düşünölen kategorik yardımlar; Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Nakit Yardım Programı, Öksüz ve Yetim Yardımı, Asker Ailelerine Yönelik Düzenli Nakit Yardım Programı, Asker Çocuğu Yardımı, 2022 sayılı Kanun kapsamındaki yardımlar ve Şartlı Nakit Transferleri (ŞNT); Şartlı Sağlık ve Şartlı Eğitim Yardımı şeklindedir. Sürelî yardımlar ise gıda yardımı, barınma yardımı, aşevi yardımı vb. yardımlardır. SYDV’ler bünyesinde sunulan sosyal yardımlar göröldüğü gibi çeşitlidir. Bu bağlamda aile içi şiddet mağduru kadının hangi durumlarda bu yardımı alabileceğini farklı senaryolar üzerinden anlatmak kanaatimizce konuyu daha anlaşılır kılacaktır.

Senaryo 1: Çocuk/çocukları olan ve ev hanımı Ayşe ekonomik koşulları çok iyi olan bir adamla evliyken şiddet mağduru olduğu gerekçesiyle boşanmaya karar verdi ve boşanma işlemlerini başlattı. Boşanma sürecinde Ayşe’nin esasında geçimini sağlaması için ilgili kanun hükümleri gereğince tedbir nafakası alması gerekmektedir. Ancak koca bu nafakayı ödemediği takdirde Ayşe’nin mağduriyeti göz önünde bulundurularak bazı yardımları alabilmesi mümkündür. Bu bağlamda Ayşe ailesinin¹¹ yanına sığındığı ve ailenin de maddi durumunun iyi olmadığı bir durumda; ailenin geliri esas

10 2022 sayılı Kanun 1976 yılında yürürlöğe konulmuştur. Dolayısıyla bu kanunun yürürlük tarihi 3294 sayılı Kanun’dan çok öncedir. Ancak 2022 sayılı Kanun kapsamındaki yardımlara SYDV’ler aracılığıyla başvurulduğundan ve 3294 sayılı Kanun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sosyal yardımlarının temel alt yapısını oluşturduğundan 2022 sayılı Kanun için ayrı bir başlık açılmadan 3294 sayılı Kanun kapsamında ele alınmıştır.

11 Burada aileden kasıt anne, baba ve kardeşlerdir.

alınarak muhtaçlık kriteri şartlarının sağlandığı bir durumda- Ayşe'nin eşinin sigortalı bir işte çalışmasının bir önemi olmaksızın yukarıda sıralanan yardımlardan uygulamada ŞNT kapsamındaki yardımları (elbette burada çocuğun/çocukların durumuna uygun olarak şartlı eğitim ve şartlı sağlık yardımına karar verilecektir) alabilecektir. Ancak Ayşe henüz boşanma aşamasında olduğu için örneğin engelli çocuğu varsa 2022 sayılı Kanun kapsamındaki engelli yakını aylığını almaya hak kazanamaz. Diğer yandan kendisinin 2022 sayılı Kanun'da belirtilen oranlarda engeli varsa engelli maaşı alabilir. Ayşe boşandığı ve herhangi bir nafaka almadığı takdirde boşanma aşamasında alamadığı engelli yakını aylığına başvurarak bu aylığı da talep edebilir. Ancak kendisinin %70 ve üstü engeli varsa ve bundan kaynaklı engelli maaşı alıyorsa bu durumda engelli yakını maaşı alması mümkün değildir. Bu kapsamdaki sosyal yardımlar düzenli sosyal yardımlar niteliğinde olduğu için elektrik tüketim desteği de bu yardımlarla birlikte verilir. İhtiyaç halinde doğal gaz desteği veya kömür yardımı da bağlanır. Ayrıca süreli yardımlar kapsamında yer alan gıda yardımı, barınma yardımı ve aşevi yardımı gibi süreli yardımlara da hak kazanır. Belirtelim ki Ayşe tek başına kendine bir hayat kurmuş olsaydı da bu yardımlara hak kazanabilirdi. Ayşe hakkında gizlilik kararı bulunsa bile doğal gaz desteği hariç¹² burada anlatılan tüm aşamalarındaki yardımlar benzer şekilde geçerli olacaktır. Tek farklılık gizlilik kararı bulunan kişi sosyal yardımlar için bulunduğu ildeki herhangi bir SYDV'e başvuru yapabilmektedir.

Belirtelim ki Ayşe yukarıda sıralanan yardımları almaya hak kazanamazsa aile destek programındaki koşullara istinaden bu yardımı almaya hak kazanabilir. Aile destek programının yanında Ayşe ŞNT, doğal gaz desteği, elektrik tüketim desteği ve yukarıda sıralanan süreli yardımlardan da ayrıca yararlanabilir. Ancak gizlilik kararı bulunan kişinin bu çalışmanın yapıldığı an itibarıyla aile destek programından ve doğal gaz yardımından yararlanması mümkün değildir¹³.

Senaryo 2: Ayşe eşi vefat ettiği için çocuğuyla/çocuklarıyla birlikte kendi ailesiyle veya eşinin ailesiyle yaşamını sürdürmektedir. Ancak gördüğü aile içi şiddet nedeniyle Ayşe haneyi terk edip kendi ayaklarının

12 Bu çalışmanın yapıldığı dönemde gizlilik kararı bulunun kişilerin doğal gaz desteğinden yararlanma hakkı bulunmamaktaydı. Bu bilgiye Bakanlıkça belirtilen bir görüş yazısının elden bir SYDV'den alınmasıyla ulaşılmıştır.

13 Dipnot 12'de belirtilen belgede bu durum ayrıca belirtilmiştir.

üstünde durmaya karar verir. Bu kararı veren Ayşe'ye kocasından da kalan bir sosyal güvence de yoktur. Kendisi de herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Böyle bir durumda Ayşe çocuklarının koşullarına uygun olarak ŞNT kapsamındaki yardımlara başvuru yapabilir. ŞNT'yle birlikte eşi vefat eden kadınlara yönelik yardıma da başvurabilir ve hatta gelir kriterinin aşılmadığı durumlarda öksüz ve yetim yardımına da başvurabilir.

Ayşe'nin on sekiz yaş altı engelli çocuğu varsa böyle bir durumda muhtaçlık kriterinin sağlanması ve her bir yardıma ilişkin şartların varlığı halinde Ayşe, ŞNT ve engelli yakını aylığı alır. Ancak belirtelim ki nafaka alınması halinde 2022 kapsamındaki hiçbir yardıma hak kazanamaz. Ayrıca 2022'de belirtilen şartların ve muhtaçlık kriterinin sağlanması halinde Ayşe bunlara ek olarak %40-69 arasında engeli olan kişilere verilen engelli maaşını da alabilir. Senaryo ikideki her durumda Ayşe süreli yardımları, elektrik tüketim desteği ve doğal gaz yardımı veya kömür yardımı da alabilir.

Diğer yandan senaryo 1'de gizlilik kararı bulunan kişilere ilişkin uygulamalar bu senaryo için de benzerdir.

Senaryo 3: Ayşe eşi askerde olduğu için çocuğu/çocuklarıyla birlikte kendi ailesiyle veya eşinin ailesiyle yaşamaktadır. Ancak gördüğü aile içi şiddet nedeniyle Ayşe haneyi terk edip kendi ayaklarının üstünde durmaya karar verir. Bu kararı veren Ayşe'nin alabileceği sosyal yardımlar; kocasının sosyal güvencesinin olmaması ve muhtaç olması koşuluyla asker ailelerine yönelik yardım, çocuklarının koşullarına uygun olarak şartlı eğitim, şartlı sağlık, asker çocuğu yardımıdır. Kişinin kendisi engelliye bu yardımlara ek olarak engelli maaşı da alabilir. Diğer yandan Ayşe'nin 18 yaş altı engelli çocuğu varsa buna ilişkin kriterleri sağlamak koşuluyla engelli yakını aylığını da alabilir. Ancak bu aylığı alan kişi artık asker çocuğu yardımı alamaz. Ayrıca kendisi de %40-69 oranında engelliye engelli maaşını da alabilir. %70 ve üstü engelli varsa bu maaşa başvuru yaptığı ve aldığı takdirde engelli yakını maaşını bu maaşla birlikte alamaz.

Senaryo 4: Bir başka senaryoda Ayşe teyze 65 yaşını doldurmuş bir kadın olarak örneğin eşinden şiddet görsün ve oğullarından birinin yanına sığınsın. Böyle bir durumda Ayşe teyze 65 yaş üstü olduğu için örneğin 2022 sayılı Kanun kapsamında bağlanabilecek aylıklardan biri yaşlı aylığıdır. Bu yardıma hak kazanabilmek için hesaplanacak muhtaçlık kriterinde eşi ve kendisinin (ayrı ayrı yerlerde yaşasalar da süreç bu şekilde ilerlemektedir)

toplam gelirleri esas alınarak muhtaçlık değerlendirmesi yapılır. Diğer yandan nafaka ve benzeri bir aylık bağlanma ihtimali yoksa Ayşe teyze yaşlılık maaşını almaya hak kazanır. Bu yardıma ek elektrik tüketim desteği, doğal gaz yardımı ve süreli yardımlardan uygun olanları da talep edebilir. Ancak Ayşe teyze engelli ise ve bu engel oranı %70’den fazlaysa bu kapsamda yaşlılık maaşı yerine engellilik maaşı talep etmesi daha uygundur. Çünkü 2022 sayılı Kanun kapsamındaki aylıklarda en yüksek maaş miktarı bu engelli aylığındadır. Ancak burada muhtaçlık kriterinin hesaplamasında oğlunun hanesindeki tüm gelir ve varsa Ayşe teyzenin gelirleri dikkate alınır. Bu engelli maaşına ek olarak koşulların sağlanması halinde evde bakım yardımı için de Ayşe teyzenin başvuru yapma hakkı vardır. Doğal gaz ve elektrik tüketim yardımı yanında ihtiyaca binaen ve muhtaçlık kriterinin sağlanması koşuluyla diğer süreli yardımlardan da uygun olanlara başvurabilir. Diğer yandan düzenli yardımlara hak kazanamazsa aile destek programından Ayşe teyzenin yararlanma hakkı vardır.

Ayşe teyzenin gizlilik kararı olması durumunda yukarıda anlatılan süreçlere benzer bir süreç geçerli olur. Ancak Ayşe teyzenin böyle bir durumda güncel mevzuattan kaynaklı doğal gaz desteği ile aile destek programından yararlanamayacağını tekrar belirtelim.

Senaryo 5: Aile içi şiddet mağduru Ayşe hiç tanımadığı bir insanın yanına sığınsın. Ayşe’nin durumu ilk dört senaryodan hangisine uygunsa o süreçlere benzer süreçler işleyecektir. Ancak burada çok önemli bir istisna tüm hane gelirinin esas alındığı yardımlara ilişkindir. Ayşe şiddetten dolayı kaçarak alt ve üst soy ilişkisi olan bir yakının yanına sığınmadığı için muhtaçlık değerlendirmesinde sığındığı hanenin geliri hiçbir şekilde esas alınmaz. Ayşe’nin durumu kendi koşulları içinde değerlendirilerek kendisine uygun olan yardımlar bağlanır.

Senaryo 6: Evlilik ilişkisi dışında partneriyle yaşayan Ayşe’nin şiddet görmesi halinde 3294 sayılı Kanun kapsamında alacağı sosyal yardımlar durumuna bağlı olarak; sığındığı kişilerin kimler olduğu ve nafaka durumuna bağlı olarak şekillenecektir. Diğer yandan Ayşe genç ve fakat çocuklu bir kadın değilse ve herhangi bir engeli yoksa alabileceği sosyal yardımlar çok sınırlı olacaktır. Böyle bir durumda Ayşe örneğin süreli yardımlardan uygun olanlardan yararlanabilir. Ayşe çalışıyorsa ve geliri belirli bir sınırın altında kalıyorsa gizlilik kararının olmaması şartıyla aile destek programında da yararlanabilir.

Ayşe çocuklu ve çalışan bir kadınsa, muhtaçlık durumu söz konusu olduğu müddetçe uygulamada genelde ŞNT almasına müsaade edilmektedir. Ayrıca çocuklu çalışan Ayşe gizlilik kararı olmaması kaydıyla aile destek programında da yararlanabilir.

Çalışma içinde görüldüğü gibi en fazla sayıda yardım 3294 sayılı Kanun kapsamında verilmektedir. Aile içi şiddet mağduru kadın kendi koşullarına bağlı olarak bu yardımları talep edebilmektedir. Bu durumların bazıları çalışma içinde senaryolaştırılarak sürece ışık tutmaya çalışılmıştır.

1.4. 5216 sayılı 2004 tarihli Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı 2005 tarihli Belediyeler Kanunu Çerçevesince Alınabilecek Sosyal Yardımlar

5216 sayılı 2004 tarihli Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı 2005 tarihli Belediyeler Kanunu ile sosyal yardımlar konusunda belediyeler yetkili kılınmıştır. Belediyeler kendi sınırları dahilinde sosyal yardımlar yapmaktadırlar. Bu bağlamda aile içi şiddet mağduru kadınlar da belediyelerden sosyal yardıma başvuru yapabilmektedirler. Nitekim çalışma içinde 6284 sayılı Kanun çerçevesinde anlatılan barınma yardımında özellikle ev eşyası temini gibi konularda belediyeler destek vermektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Çalışma içinde aile içi şiddet mağduru kadının alabileceği sosyal yardımlar detaylandırılmıştır. Bu bağlamda çalışma içinde doğrudan ve dolaylı olarak aile içi şiddet mağduru kadını hedefleyen sosyal yardımlar ele alınmıştır. Belirtelim ki bu yardımlar aile içi şiddet mağduru her bir kadının yaşam koşullarına bağlı olarak bir arada başvurulabilecek yardımlar niteliğindedir. Bu anlamda şartların oluşması halinde hangi yardımlara bir arada başvurulabileceği aşağıdaki tablodan takip edilebilir¹⁴.

Tablo 1. Aynı Anda Hak Kazanılabilecek Yardımlar

Aynı Anda Alınabilecek Yardımlar											
Yardım Türleri	EVEK	Asker Ayhğı	2022 Engelli Yakını	2022 Engelli (% 40- %69)	2022 Engelli (%70- %100)	ŞNT Eğitim ve Sağlık	Evde Bakım Ayhğı	ÖYP (**)	AÇP (***)	Geçici Maddi Yardım 6284 Kanun	SED
EVEK						√		√		√	√
Asker Ayhğı			√	√	√	√		√	√	√	√
2022 Engelli Yakını		√		√		√	√			√	√
2022 Engelli (%40- %69)		√	√			√	√	√	√	√	√
2022 Engelli (%70- %100)		√				√	√	√	√	√	√
ŞNT Eğitim ve Sağlık	√	√	√	√	√		√	√	√	√	√
Evde Bakım Ayhğı			√	√	√	√				√	
ÖYP (**)	√	√		√	√	√				√	
AÇP (***)		√		√	√	√				√	
Geçici Maddi Yardım 6284 Kanun	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
SED****	√	√	√	√	√	√				√	

Kaynak: Mevcut Tablo Çalışma İçinde Oluşturulmuştur

- (*) Eşi Vefat Etmiş Kadınlar
- (**) Öksüz Yetim Çocuğı Programı
- (***) Asker Çocuğı Yardım Programı
- (****) Sosyal ve Ekonomik Destek

Not 1: Fayda sahibi çocuk üzerinden SED ve evde bakım yardımından aynı anda yararlanılamaz. Ancak iki farklı çocuk varsa ve biri engelli ise engelli olan için evde bakım, diğeri için SED bağlanabilir. Ayrıca şiddet mağduru kadın engelli ise ve diğerk koşulların varlığı halinde evde bakım yardımıyla SED'e aynı anda başvurulabilir.

Not 2: Fayda sahibi çocuk 2022 sayılı Kanun kapsamında aylık alıyorsa ÖYP ayrıca alamaz. Ancak evde bir başka çocuk varsa ve engelli değilse gerekli diğerk koşulların varlığı halinde ÖYP alınabilir.

Not 3: Fayda sahibi çocuk 2022 sayılı Kanun kapsamında aylık alıyorsa AÇP ayrıca alamaz. Ancak evde bir başka çocuk varsa ve engelli değilse gerekli diğer koşulların varlığı halinde AÇP alınabilir.

Not 4: Fayda sahibi (bakılan) çocuk veya hak sahibi (bakıcı) evde bakım aylığı alıyorsa ÖYP alınamaz.

Not 5: Fayda sahibi (bakılan) çocuk veya hak sahibi (bakıcı) evde bakım aylığı alıyorsa AÇP alınamaz.

6284 sayılı Kanun'dan kaynaklı verilen geçici maddi yardımın uygulamada ne şekilde verildiği çalışma içinde detaylandırılmıştır. Bu yardım SYDV'lerden verilse dahi diğer kanunlardan doğan sosyal yardımları alma hakkı saklı olduğundan kural olarak şartların varlığı halinde aile içi şiddet mağduru kadının bu yardımla birlikte diğer yardımlara da başvurabilmesi mümkündür. Nitekim tablo öyle oluşturulmuştur. Ancak uygulamada özellikle kadının çocuğu varsa ilk çare olarak SED'e yönlendirilerek geçici maddi yardıma yönlendirmeme şeklinde bir yaklaşımın da var olduğu çalışma içinde belirtilmişti. Belirtelim ki geçici maddi yardım süreli bir yardımdır ve uygulamada SED'te olduğu gibi diğer düzenli yardımların bağlanabilmesi halinde; evde bakım dahil bu yardımın hiç verilmemesi veya aile içi şiddet mağduru kadının muhtaçlığı göz önünde bulundurularak bir kereye mahsus verilmesi gibi durumlar da söz konusu olabilmektedir. Burada net bir durum belirtmememizin sebebi Türkiye'de 81 ilin her bir ilçesinde birer SYDV'nin ve SHM'nin yer alması ve bu SYDV'lerdeki mütevelli heyetlerinin SHM'lerde ise komisyonların takdir yetkisinin devreye girmesidir¹⁵. Ayrıca aile içi şiddet mağduru kadının gizlilik kararı olması halinde doğal gaz yardımı ve aile destek programından yararlanamayacağını da -yukarıda da belirtilmişti- bir kez daha vurgulayalım. Diğer yandan aile içi şiddet mağduru kadının düzenli yardımlara hak kazanamaması durumunda aile destek programına dahil olabileceğini ve bu yardımla birlikte ŞNT'den de yararlanabileceğini de bir kez daha belirtelim. SYDV bünyesinde verilen süreli yardımların

15 Çalışmanın yapıldığı dönemde uygulamadaki işleyişi anlayabilmek için birçok meslek elemanı ile görüşülmüştür. Örneğin meslek elemanlarından biri aile içi şiddet mağduru kadının çocuğunun olması halinde doğrudan SED'e yönlendirme yaptıklarını belirtmiştir. Hatta meslek elemanı geçici maddi yardım adı altında bir yardımın varlığından çoğunlukla sosyal hizmetler merkezi bünyesinde haberdar olunmadığını da beyan etmiştir. Bu durum uygulamada SHM'ler bakımında da uygulama farklılıklarının olduğunu veya teamülde olan her bir uygulamadan meslek elemanlarının haberdar olmadığı izlenimini uyandırmaktadır.

aile içi şiddet mağduru kadının muhtaçlık durumu devam etmesi halinde bu yardımlarla birlikte verilmesinde bir engel olmadığını da belirtmek gerekir. Ancak geçici maddi yardım sağlanan birine süreli yardımlar içinde yer alan ve gıda yardımı olarak geçmesine rağmen nakdi yardım olarak sunulan yardımın bir arada verilemeyeceği kanaatindeyiz. Son olarak Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Belediyeler Kanunu'ndan kaynaklı sosyal yardım alma diğer kanundan doğan yardımların alınmasında engel değildir. Dolayısıyla bu tablodaki her bir yardımla birlikte belediyelerin sosyal yardımlarından yararlanmanın yolu açıktır. Ancak diğer kanunlardan kaynaklı yeteri ölçüde sosyal yardım sağlanması halinde hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Belediyeler Kanunu kapsamında yardım yapılmaması gibi bir yaklaşım sergilenebilir. Çalışma içinde detaylandırılan kreş imkanının sağlanmasının ise vakanın niteliğine bağlı olarak çok elzem durumlarda bağlanacağı kanaatindeyiz. Örneğin uygulamada genellikle kriterleri karşılayanlara SED'le birlikte ŞNT kapsamındaki yardımlardan eğitim ve sağlıktan uygun olanlar sunulmakta, SED'le kreş imkânı ise ancak elzem durumların varlığı halinde sağlanmaktadır. Diğer yandan çalışmada, barınma imkanının sağlanmasının da uygulamada yaygın olmayan bir yardım şekli olduğu ve bu yardımın ne şekilde yapıldığından da bahsedilmişti. Bu anlamda nadirde olsa bu şekilde bir yardım alan aile içi şiddet mağduru kadının tablodaki her bir yardıma hak kazanabilir. Belirtelim ki süreli yardımlar içinde yer alan ve barınma yardımı olarak geçen yardım şekli bu kapsamda devreye girebilir. Bu durumda da aile içi şiddet mağduru kadın koşulların varlığı halinde tablodaki her bir yardıma ayrıca başvurabilir.

Çalışmada ortaya konulduğu gibi bazen mevzuatta uygulama farklılaşmakta bu ise uygulamada kafa karışıklığına yol açabilmektedir. Diğer yandan çalışma içinde belgelendiği gibi doğrudan aile içi şiddet mağduru kadınları hedefleyen sosyal yardımlar sınırlıdır ve bunlar sınırlı süreyle mağdur kadına verilmektedir. Burada amaç kadının kısa sürede kendi ayakları üstünde durması yaklaşımı olabilir. Ancak Türkiye'de kadınların sadece çalışma yaşamında istihdamlarına ilişkin sorunlar göz önünde bulundurulduğunda bile bu yaklaşımın gerçekçi bir yaklaşım olmadığı açıktır. Aile içi şiddet mağduru kadınları dolaylı yoldan hedefleyen sosyal yardımlar ise daha çok kategorik yardımlar niteliğindedir ve bunlara ilişkin şartlar oluşmadığı durumlarda kadınların kapsam dışı kalacağı aşîkârdır. Süreli yardımlara veya belediyelerce verilen sosyal yardımlara başvuru koşulları daha kolay olmakla birlikte bu yardımların ise süresi

ve miktarı sınırlıdır. Dolayısıyla bu yardımlar aile içi şiddet mağduru kadınların sorunlarını gidermede düşük bir kapasiteye sahiptir. Sonuç olarak aile içi şiddet mağduru kadınların şiddet ortamından uzaklaşıp kendi ayakları üzerinde bir hayat sürdürebilmeleri için sosyal yardımların kapsamının genişletilmesi gerekmektedir. Ancak burada kastettiğimiz şey aile içi şiddet mağduru kadının sosyal yardıma bağımlı bir hayat sürdürmesi değildir. Temel hedef aile içi şiddet mağduru kadınların kendi başlarına hayatlarını sürdürebilecek seviyeye getirecek çeşitli politika tasarımlarının hayata geçirilmesidir. İşte bu noktada bu seviyeye kadınları taşıırken onları sosyal yardımlarla destekleyerek kadınların şiddet ortamına dönmesini engelleme temel hedef olmalıdır.

Kaynakça

- Aca, Z. (2020), **Yapabilirlik Yaklaşımı Çerçevesinde Kamusal Sosyal Yardımların Etkinliği Analizi: Bursa Örneği**, Türk Metal Sendikası, Ankara.
- Aca, Z. (2021), “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasının Önündeki Engeller: Türkiye Özelinde Bir Değerlendirme”, **Güncel Sosyal Politika Tartışmaları**, Editör: F. Altun, F. (s. 189-210), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023a), Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://www.aile.gov.tr/ss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>, (erişim 20.10.2023).
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023b), Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti, <https://www.aile.gov.tr/chgm/uygulamalar/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti/>, (erişim 26.10.2023).
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023c), Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) Hizmeti, <https://www.aile.gov.tr/ss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/sed-hizmeti/>, (erişim 26.10.2023).
- Akçaal, M. (2004), “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi”, **Mevlana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S. 2.
- Akıncı, Ş. (2004), “Medenî Kanun’da Kadın Ve Aile”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 2.
- Alper, Y. (20169, **Sosyal Güvenlik Teorileri Ders Notları**, Bursa.
- Çavlin, A. (2020), “Ölüm Riski Altındaki Kadınlar: Öldürülen Kadınlardan Erkek Şiddeti Mağduru Kadınlara Bir İzdüşüm Denemesi”, **Kişisel Olan Politikadır: Kadına Yönelik Eviçi Şiddet Verisi ve Politika**, Editör: İ. Yüksel-Kaptanoğlu içinde (s. 373-394), Notabene. İstanbul.
- Düğmeci, F. ve Gürsel, E. (2019), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Hususunda Devletin Yükümlülükleri Ve Sorumluluğu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 2, 843-873.

- Gough, I. (2008), “Güney Avrupa’da Sosyal Yardım”, **Sosyal Politika Yazıları**, Editörler: Buğra, A. ve Ç. Keyder, (Çev. Yakut, Ç. B. ve U. B. Balaban), 3. Baskı, (s. 231-260), İletişim, İstanbul.
- Günay, M. (2012), “6284 sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 3, S. 10, 647-686.
- HÜNEE (2015), **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014**, Elma Yayıncılık, Ankara.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2023), Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıt, <http://anitsayac.com/>, (erişim 08.11.2023).
- Karınca, E. (2021), **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara.
- Kitiş Y, Bilgici S. Ş. (2007), “Bir Aile İçi Şiddet Olgusu; Sır Tutma İlkesi ile Şiddeti İhbar Etme Yükümlülüğü Arasındaki Etik İkilem”, **Aile ve Toplum**, Yıl. 9, C. 3, S. 11, 7-11.
- Kutlu, D. (2015), Türkiye’de Sosyal Yardım Rejiminin Oluşumu: Birikim, Denetim, Disiplin, **NotaBene Yayınları**, Ankara.
- Polat O. (2016), “Şiddet”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 1, 15-34.
- Püsküllüoğlu, A. (2012), **Türkçe Sözlük 100.000 Madde**, Arkadaş Yayınları, Ankara.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2022), Nüfus ve Konut Sayımı, 2021, S., 45866, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Population-and-Housing-Census-2021-45866#:~:text=Di%C4%9Fer%20yandan%202021%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20erkeklerde,oran%C4%B1nC4%B1n%20daha%20fazla%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC>, (erişim 15.10.2023).
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2023), **Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri**, Yayın No: 4681, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
- UN (United Nations) (1993), Declaration on the Elimination of

Violence against Women, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>, (erişim 14.10.2023).

Ülker, G. (2020), “Eviçi Şiddet İle Mücadelede Kamusal Politikalar: Kolluk Güçleri”, **Kişisel Olan Politikadır: Kadına Yönelik Eviçi Şiddet Verisi ve Politika**, Editör: İ. Yüksel-Kaptanoğlu içinde (s. 153-190), Notabene. İstanbul.

WHO (World, Health Organization) (1996), Global Consultation on Violence and Health. Violence: Apublic health priority, (document WHO/EHA/SPI.POA.2), World Health Organization, Geneva,

WHO (World, Health Organization) (2002), *World Report on Violence and Health*, World Health Organization, Geneva,

Yağcıoğlu, A. H. (2017), “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 3, 913-966.

Yüksel-Kaptanoğlu, İ. (2020), “Kadınlara Yönelik Şiddetin Görünürlüğü”, **Kişisel Olan Politikadır: Kadına Yönelik Eviçi Şiddet Verisi ve Politika**, Editör: İ. Yüksel-Kaptanoğlu içinde (s. 7-33), Notabene. İstanbul.